

Motion till riksdagen 2024/25:2900

av Sten Bergheden (M)

Utvärdering av pensionsreformen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra en översyn av hur det i högre grad än i dagsläget ska löna sig att ha arbetat i utfallet i pensionssystemet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en uppföljning och utvärdering av pensionsreformen i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Sverige är det en styrka att vi i flera politiska frågor har breda överenskommelser som kan hålla över tid. Inte minst i sakfrågor som påverkar många människor och näringslivet under långa perioder, till exempel utbildning, energiförsörjning och pensioner. Det är dock olyckligt och farligt om sådana överenskommelser hamnar i låsta lägen; det kan missgynna individer såväl som genomförandet av nödvändiga reformer. Samtidigt som mindre brister kan behöva åtgärdas på ganska kort tid så kan också stora reformer behöva utvärderas i sin helhet efter en tid.

När det gäller pensionerna har det från flera håll konstaterats att det svenska pensionssystemet är finansiellt tillförlitligt, och att det har fungerat väl i det avseendet. Men en lång rad rapporter och studier har dock visat att många äldre får en svag pension och en sämre ekonomisk trygghet än förväntat. Det betyder att pensionerna i många fall hamnar på för låga nivåer för att kunna ge en rimlig levnadsnivå på äldre dagar.

Men en särskilt bekymmersam aspekt är att ett helt arbetsliv inte ger mycket tillskott i pensionshänseende, jämfört med en person som varit arbetslös hela eller stora delar av sitt liv. Pensionsmyndigheten har i en rapport konstaterat att det allmänna pensionssystemet numer har egenskaper som i praktiken för många påminner om ett folkpensionssystem, med andra ord samma pension för alla, snarare än ett system som grundar sig på inkomst. Andra studier visar att en klar majoritet av pensionärerna inte klarar sig på enbart den allmänna pensionen. Pensionssystemet ska bygga på att hela livets inkomster

ska spegla ens pension, men så blir det inte i verkligheten. Detta är inte rimligt och det bör därför övervägas huruvida det ska göras en översyn för att det ska förändras.

Naturligtvis är detta bekymmersamt för individen men också för samhället, eftersom när pensionsutfallet blir mycket likartat oavsett arbetsinsats och när pensionsnivåerna har svårt att nå upp till vad som kan anses vara en rimlig och god levnadsnivå skadas också systemets legitimitet. Precis som det ska löna sig att arbeta jämfört med att inte arbeta under yrkesåren måste det vara självklart att det i pensionskuvertet ska löna sig att ha arbetat.

För en växande skara äldre är det möjligt och stimulerande att arbeta längre, vilket kan vara ett sätt att höja sin pension, och detta bör stimuleras. Men det finns också många som av olika skäl inte kan jobba längre upp i åren. Dessutom ligger Sverige redan i EU-toppen för sysselsättningsgrad och antal år i arbetslivet. En stor och växande andel svenskar i arbetsför ålder oroar sig för att pensionen inte ska räcka till i framtiden, samtidigt som dagens äldre har fått det allt tuffare ekonomiskt i det nya pensions-systemet. Detta sänker människors tillit till systemet, vilket är olyckligt när vi samtidigt vet att det fungerar väl ur finansiell synvinkel – men mindre väl när det alltså gäller den sociala delen.

Nu har det gått drygt två decennier sedan det svenska pensionssystemet reformerades. Vi kan härmed konstatera att det för alltför många pensionärer tyvärr inte lönat sig tillräckligt mycket att ha arbetat. Möjligheten att göra en översyn av potentiella förändringar i pensionssystemet så att det i högre grad lönar sig att ha arbetat bör därför ses över. Vi har också förmånen att kunna titta på hur andra länder har löst liknande problem och ta lärdom av detta. Stora reformer, som av pensionssystem, bör genomgå en genomgripande utvärdering efter en tid. Och inte enbart en översyn av mindre delar av pensionssystemet.

Pensionsmyndigheten har också föreslagit att pensionssystemet bör utvärderas i en offentlig utredning. I Sveriges fall bör det övervägas att följa upp och utvärdera pensionsreformen i sin helhet, gärna med utomstående internationella experter som kan ta in lärdomar från andra länders liknande arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Sten Bergheden (M)